

KONWENCJA MALTAŃSKA

Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), sporządzona w La Valletcie dnia 16 stycznia 1992 r.

Europejski akt prawny otwarty do podpisu, obecnie sygnowany przez 45 państw, w tym Polskę (akt ratyfikowany przez stronę polską 13 grudnia 1995 r.). Konwencja Maltańska zastąpiła Europejską Konwencję o Ochronie Dziedzictwa Archeologicznego z 1969 r. Opiera się na nowoczesnej wykładni prawnej (Trzciński) i została opracowana w oparciu o Kartę Ochrony i Zarządzania Dziedzictwem Archeologicznym, tj. Kartę Lozańską, normującą praktykę archeologiczną (zwłaszcza kwestie wykopalisk) i przyjętą przez ICOMOS w 1990 r. Głównym pojęciem Konwencji Maltańskiej jest „dziedzictwo archeologiczne” opisane w art. 1 jako: „wszelkie pozostałości, obiekty i jakiegokolwiek inne ślady ludzkości z minionych epok, których zachowanie i analiza pomogą prześledzić historię ludzkości i jej stosunek do środowiska naturalnego; dla których wykopaliska i odkrycia oraz inne metody badań nad dziejami ludzkości i jej środowiskiem są podstawowym źródłem informacji i które są usytuowane w jakimkolwiek miejscu podlegającym jurysdykcji Stron”.

Pozostałe artykuły konwencji są poświęcone: identyfikacji dziedzictwa i środków ochrony (art. 2-4), zintegrowanej konserwacji dziedzictwa archeologicznego (art. 5), finansowaniu badań archeologicznych i konserwacji (art. 6), zbieraniu i rozpowszechnianiu informacji naukowych (art. 7-8), kształtowaniu świadomości publicznej (art. 9), zapobieganiu niedozwolonemu obiegowi przedmiotów dziedzictwa archeologicznego (art. 10-11), wzajemnej pomocy technicznej i naukowej (art. 12), kontroli stosowania konwencji (art. 13) oraz postanowieniom końcowym (art. 14-18). Konwencja Maltańska utrzymana jest w duchu zrównoważonego rozwoju, promuje model partycypacyjny w ochronie i opiece nad dziedzictwem archeologicznym, podkreśla znaczenie edukacji i popularyzacji archeologii. Stanowiska archeologiczne są w niej określone jako zasób nieodnawialny (Gutowska, Kobyliński), podlegający szczególnej ochronie.

Narzędziami wypracowanymi w celu ochrony są m.in.: nacisk na prowadzenie badań ratunkowych; unormowanie praktyki badań archeologicznych przy inwestycjach; wprowadzenie archeologii komercyjnej i kontraktowej w celu ratowania możliwie największej liczby stanowisk archeologicznych; upowszechnianie wiedzy na temat archeologii.

[M.St.]

Literatura:

Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r., nr 120, poz. 564, tzw. *Konwencja Maltańska*).

Gutowska, Krystyna, Kobyliński, Zbigniew. „Zarządzanie dziedzictwem kulturowym: nowa dziedzina nauczania akademickiego i badań naukowych”. *Mazowsze. Studia Regionalne* 6 (2011): 51-72.

Trzciński, Maciej. „O potrzebach zmian systemu ochrony dziedzictwa archeologicznego”. W: *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 2, red. Alicja Jagielska-Burduk, Wojciech Szafranski, 225-243. Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2013.

Zeidler, Kamil, Trzciński, Maciej. *Wykład prawa dla archeologów*. Warszawa: Oficyna Wolters Kulwer, 2009.